

Ölkəmizin tanınmış iqtisadçı alimlərindən biri Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının sədri Vahid Tapdıq oğlu Novruzovun bu günlərdə 70 yaşı tamam oldu. O, 1950-ci il yanvarın 7-də Qərbi Azərbaycanın Allahverdi rayonunda müəllim ailəsində anadan olmuşdur. Elə o uzaq illərdə erməni sıxma-boğmaları ilə üzləşən bütün digər azərbaycanlılar kimi, məktəb direktoru işləyən Tapdıq müəllim də ailəsinin, balalarının gələcəyini düşünərək, 1964-cü ildə Bakı şəhərinə köçmüşdür. Yeniyetmə Vahid də burada təhsilini davam etdirmiş və 1966-cı ildə 31 nömrəli orta məktəbi bitirmişdir. Elə həmin il Azərbaycan Dövlət Universitetinə daxil olmuşdur. 1971-ci ildə ADU-nu, 1999-cü ildə isə Bakı Asiya Universitetini bitirmişdir. Elmi yaradıcılığa möhkəm həvəsi onu təhsilini davam etdirməyə ruhlandırmış və o, aspiranturada təhsil almışdır. 1978-ci ildə Q.V.Plexanov adına Moskva Xalq Təsərrüfatı İnstitutunda “Xidmət sferasının maddi-texniki təchizatının planlaşdırılmasının normativ bazasının təkmilləşdirilməsi” mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək iqtisad elmləri namizədi, 1990-cı ildə isə həmin institutda “Mütləfiq respublikalarda sosial-məişət infrastrukturunun inkişaf problemləri” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək iqtisad elmləri doktoru alimlik dərəcəsinə yiyələnmişdir. 2000-ci ildə ona professor elmi adı verilmişdir. 1994-cü ildə Beynəlxalq Ekoenergetika Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir.

1972-1992-ci illərdə Dövlət Plan Komitəsi yanında Elmi Tədqiqat İqtisadiyyat İnstitutunda laborant, iqtisadçı, kiçik elmi işçi, bölmə müdiri və şöbə müdiri vəzifələrində işləyən V.Novruzov iki il də Əhaliyə Məişət Xidməti Nazirliyi yanında Layihə Konstruktor Texnologiya İnstitutunda elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifəsində çalışmışdır.

1992-ci ildə Milli Məclis Aparatında işləməyə dəvət almış və 1996-cı ilin aprelində bura İqtisadi qanunvericilik şöbəsində bölmə müdiri, şöbə müdirinin birinci müavini və şöbə müdiri vəzifələrində dövlət müstəqilliyini bərpa etmiş respublikanın iqtisadi qanunvericiliyinin əsaslarının işlənilib hazırlanması naminə səylə çalışmışdır. 1996-cı ilin aprel ayında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən Auditorlar Palatasının sədri vəzifəsinə təyin olunmuş, həmin vaxtdan etibarən bütün qüvvə və bacarığını maliyyə nəzarətinin bütün dünyada mütərəqqi növü kimi dəyərləndirilən audit sisteminin Azərbaycanda təşəkkülü, inkişafı və tənzimlənməsi işinə sərf etmiş, onun rəhbərliyi və bilavasitə iştirakı ilə audite dair mükəmməl hüquqi və elmi-metodik baza işlənilib hazırlanmış və audit praktikasında tətbiq edilməkdədir. Bunlara misal olaraq “Auditin əsasları” kitabını, “Audit (izahlı lüğəti)”, indiyədək 9 cildi çap olunmuş “Audit. Qanunvericilik və normativ sənədlər” toplusunu, Təhsil Nazirliyi tərəfindən ali məktəblər üçün dərs vəsaiti kimi təsdiq edilmiş “Audit” və “Daxili audit” tədris və tədris-praktika vəsaitlərini, 50-dən artıq normativ-hüquqi sənədi göstərmək olar.

Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, şəffaflığı yüksək olan maliyyə sisteminin səmərəliliyi şəffaf olmayan, kölgəyə meyilli sistemdən qat-qat yüksək olur, iqtisadiyyatın idarə olunmasında optimal qərarların qəbul edilməsi təkcə sahibkarların deyil, bütövlükdə cəmiyyətin mənafeələrinin qorunması sahəsində real zəmin yaranır. Şəffaflığın təminatçısı kimi səmərəli və stimullaşdırıcı nəzarət sisteminin yaradılması hər bir ölkədə sosial-iqtisadi inkişafa təminatın vacib amillərindən biri hesab edilir. Bu mənada çox səciyyəvidir ki, Azərbaycanda mövcud nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsi ulu öndərimiz Heydər Əliyevin dövlət quruculuğu siyasətində daim diqqət mərkəzində saxlanılan məsələlərdən olmuşdur.

Təsədüfi deyildir ki, yenidən Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə qayıtdığı ilk vaxtlar dövlətin iqtisadi və siyasi əsaslarının təhlükəsizliyi, vətəndaşların mülkiyyət hüquqları əleyhinə cinayətlər, maliyyə-kredit fırıldaqları və iqtisadi xarakterli başqa pozuntular çoxalaraq, cəmiyyət üçün təhlükəli bir həddə gəlib çatdığı bir dövəmdə ulu öndər hələ 1993-cü il dekabrın 8-də keçirilən müşavirədə çıxış edərkən demişdi: “Respublikamız ağır bir

dövr keçirir, iqtisadiyyat böhran vəziyyətindədir. Maliyyə bizim üçün əsaslı bir sahədir. Əgər bu sahədə işləyən şəxslər ayrı-ayrı kooperativlərin, assosiasiyaların, şirkətlərin mənafeyini, yaxud da onlarla əlaqəli olaraq öz şəxsi mənafeələrini ölkənin, xalqın, dövlətin mənafeyindən üstün tutursa və cürbəcür qeyri-qanuni yollarla gedirlərsə, bütün bunlar dəhşət doğurur və bir daha sübut edir ki, son illərdə respublika iqtisadiyyatının, çox mühüm sahə olan maliyyənin dağılmasının, böhran halına düşməsinin səbəbləri də birinci növbədə buradadır”.

“Cinayətkarlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, qanunçuluğun və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsi tədbirləri haqqında” Prezidentin imzaladığı 1994-cü il 9 avqust tarixli fərman, “İstehsal, xidmət, maliyyə-kredit fəaliyyətinə dövlət nəzarətinin qaydaya salınması və əsassız yoxlamaların qadağan edilməsi barədə” 1996-cı il 17 iyun tarixli fərman və “Azərbaycan Respublikasında iqtisadi cinayətkarlığa qarşı mübarizə sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” 1998-ci il 27 yanvar tarixli sərəncam Azərbaycan Respublikasının müstəqil, demokratik inkişaf yoluna qədəm qoymasından sonra ölkədə həyata keçirilən radikal islahatlar və idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi ölkədə beynəlxalq standartlara cavab verən maliyyə nəzarəti sisteminin qurulmasını zərurətə çevirdi və maliyyə nəzarətinin bütün dünyada geniş yayılmış, mütləq forması olan auditin (auditor xidmətinin) Azərbaycanda da tətbiqini həyati tələbatla döndərdi.

Həmin illərdə Azərbaycan Respublikasında beynəlxalq meyarlara uyğun müstəqil audit sisteminin bərqərar olması istiqamətində mühüm əhəmiyyət kəsb edən normativ-hüquqi aktlar, o cümlədən 1994-cü il sentyabrın 16-da “Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edildi. Yeri gəlmişkən, Vətənimizin bu günü və sabahı üçün qanuni iftixar hissi doğuran bütün nailiyyətlər kimi, “Auditor xidməti haqqında” Qanunun qəbul edilməsi və bunun əsasında ölkədə audit sisteminin formalaşdırılması inkişaf etməsi də bilavasitə ulu öndərimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

“Auditor xidməti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun qəbul edilməsinin 10 illiyi ilə əlaqədar 2004-cü ildə təşkil edilmiş “Keçid iqtisadiyyatı ölkələrində auditin inkişaf problemləri” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfransın iştirakçılarına təbrik məktubunda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev ölkədə milli auditin təşəkkülü və inkişafı üçün hüquqi baza olan “Auditor xidməti haqqında” Qanunun qəbul edilməsini “ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin bazar iqtisadiyyatına keçid istiqamətində həyata keçirdiyi siyasətin, cəmiyyətdə

Şərəfli ömür yolu

maliyyə şəffaflığının təmin olunmasında və bazar infrastrukturunu sistemində audite verdiyi qiymətin parlaq təzahürü” kimi dəyərləndirərək, Azərbaycanda auditor xidmətinin iqtisadi siyasətin aparılmasında mühüm rol oynadığını qeyd etmişdir.

Həqiqətən də, “Auditor xidməti haqqında” Qanunun qəbul olunması ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin demokratik dünya dəyərlərinə sədaqətinin, bazar iqtisadi infrastrukturunu sistemində audite verdiyi dəyər və əhəmiyyətin parlaq təzahürü idi.

Ölkədə auditor xidmətinin dövlət tənzimlənməsini təşkil etmək, bu sahədə olan və Azərbaycan Respublikasında auditor xidmətinin inkişafına və təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş normativ-hüquqi aktların layihələrini, tədbirlər sistemini hazırlamaq, dövlətin, təsərrüfat subyektlərinin və auditorların (auditor təşkilatlarının) mənafeələrini müdafiə etmək, öz fəaliyyətində “Auditor xidməti haqqında” Qanundan, digər qanunvericilik və normativ-hüquqi aktlardan irəli gələn tələblərə auditorlar (auditor təşkilatları) tərəfindən riayət edilməsinə nəzarət etmək məqsədilə yaradılan və 1996-cı il aprelin 5-dən fəaliyyətə başlayan Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası ötən illər ərzində Azərbaycanda auditor xidmətinin mütərəqqi dünya təcrübəsinə uyğun şəkildə təşkil etmək və tənzimləmək, milli audit sisteminin inkişafını təmin etmək üçün ən əvvəl, mükəmməl normativ-hüquqi bazanın yaradılması qayğısına qalmış və bu məsələni daim diqqət mərkəzində saxlamışdır. Bütün bu işlər isə bilavasitə V.Novruzovun rəhbərliyi və iştirakı ilə həyata keçirilmişdir. Nəticədə Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin maliyyə nəzarəti siyasətinin əsasını təşkil edən auditin tənzimlənməsinin Azərbaycan modeli xarici peşəkar qurumlar tərəfindən tanınmış və tənzimlənmənin peşəkar orqana həvalə edilməsi yolu ilə müstəqilliyin təmin olunması beynəlxalq audit praktikası üçün böyük maraq kəsb etməkdədir. Müasir şəraitdə şəffaflığın artırılması və bununla bilavasitə bağlı olan kölgə iqtisadiyyatı və korrupsiyaya qarşı mübarizə dünyəvi bir problem olaraq, bütün ölkələrdə xüsusi diqqət tələb edir.

Xüsusilə əlamətdardır ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ölkəmizdə şəffaflığın təmin edilməsi, iqtisadi inkişaf üçün mənəvlər törədən, qanunun aliliyi və sosial ədalət prinsiplərini pozan korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində ardıcıl görülmə tədbirlər — maliyyə vəsaitlərindən səmərəli istifadə edilməsi, təkmil nəzarət mexanizminin tətbiqi və bütövlükdə maliyyə intizamının möhkəmləndirilməsi ölkədə sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsinin mühüm bir istiqaməti kimi təsbit olunmuşdur.

Auditor xidmətinin hüquqi bazasının təkmilləşdirilməsi də möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin diqqət mərkəzində olan məsələlərdəndir. MDB ölkələri arasında birinci olaraq Azərbaycanda daxili auditor fəaliyyətinin həyata keçirilməsi qanunvericilikdə hüquqi təsbitini tapmışdır. “Daxili audit haqqında” Qanun Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin şəffaflığın təmin olunması və korrupsiyaya qarşı mübarizə strategiyasının hüquqi təməlinə özünəməxsus yer tutmaqla, ölkəmizin beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasına da əvəzədləməz bir töhfədir.

İlkin layihəsi Auditorlar Palatası tərəfindən hazırlanmış başqa bir qanun — Azərbaycan Respublikasında auditor xidməti göstərən fiziki və hüquqi şəxslərin auditin subyekti qarşısında peşə məsuliyyətinin icbari sığortası sahəsində münasibətləri tənzimləyən, onun təşkilatı, hüquqi və iqtisadi əsaslarını müəyyənləşdirən “Auditorun peşə məsuliyyətinin icbari sığortası haqqında” 2007-ci il 22 may tarixli Qanun da bilavasitə dövlətimizin başçısının qanunvericilik təşəbbüsünün nəticəsi,

auditorun əməyinə verdiyi yüksək qiymətin ifadəsidir.

“Auditorun peşə məsuliyyətinin icbari sığortası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu auditorların və təsərrüfat subyektlərinin hüquqi müdafiəsinin artırılması, həmçinin, auditin aparılması ilə əlaqədar baş verə biləcək istənilən sığorta hadisəsi zamanı təsərrüfat subyektinə dəyən zərərini ödənilməsi üçün münbit şəraitin yaradılmasının təmin edilməsini nəzərdə tutur.

Ümumiyyətlə isə Azərbaycanda audite dövlət qayğısının əsasında ölkə Prezidentinin audite verdiyi önəm dayanır. Bu mənada dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin aşağıdakı sözləri çox xarakterikdir: “Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı inkişaf etdikcə və onun dünya təsərrüfat sistemində inteqrasiyası gücləndikcə iqtisadi-maliyyə münasibətlərində şəffaflığın təmin olunmasında, iqtisadi cinayətkarlığa və korrupsiyaya qarşı mübarizədə auditin imkanlarından daha geniş istifadə etmək zərurəti yaranır. Bunun üçün müstəqil maliyyə nəzarəti sahəsində mütərəqqi dünya təcrübəsinə öyrənmək və milli iqtisadiyyatın xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla ölkəmizdə tətbiqini genişləndirmək çox vacibdir”.

Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının məqsədyönlü söyləri nəticəsində ötən illərdə ölkənin bütün ərazisi auditor xidmətləri ilə əhatə olunmuş, xidmət göstərilməsinə dair yerinə yetirilmiş müqavilələrin sayı 25 dəfə, xidmətin həcmi isə 40 dəfəyə qədər artmışdır.

Palata özünün beynəlxalq əlaqələrinin qurulması üzrə fəaliyyətinə — beynəlxalq və regional peşə qurumlarında təmsilçiliyə, ikitərəfli əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasına və inkişaf etdirilməsinə mütərəqqi xarici audit təcrübəsinin öyrənilməsi, milli kadrlara çatdırılması və yerli xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla ölkədə tətbiq edilməsi baxımından yanaşır. Palatanın nüfuzlu peşə qurumlarında — 1977-ci ildə təsis edilmiş, hazırda 130 ölkə və yurisdiksiyada fəaliyyət göstərən 175 tamhüquqlu və assosiativ üzvdən ibarət olan Beynəlxalq Mühəsiblər Federasiyasında (IFAC), Mühəsiblərin və Auditorların “Avrasiya” Beynəlxalq Regional Federasiyasında, Avropa Mühəsiblər və Auditorlar Federasiyasında tamhüquqlu üzv, Sertifikatlı Mühəsiblərin və Auditorların Avrasiya Şurasında isə assosiativ üzv sifətilə təmsilçiliyi, habelə 60-dan çox ölkənin audit və mühəsibatlıq qurumları ilə əməkdaşlıq barədə saziş və niyyət protokollarının imzalanması, intensiv işgüzar əlaqələrin qurulması Azərbaycan auditorlarının peşə-ixtisas səviyyəsinin müntəzəm olaraq təkmilləşdirilməsi məqsədlərinə xidmət etməklə bərabər Vahid müəllimin bu istiqamətdə ardıcıl olaraq həyata keçirdiyi məqsədyönlü tədbirlərin nəticəsidir.

Xarici ölkələrin audit təcrübəsinin öyrənilməsi Azərbaycanda auditor xidmətinin inkişafına və keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, eləcə də auditor xidmətinin qanunvericilik bazasının daha da təkmilləşdirilməsinə ciddi kömək edir. Bununla əlaqədar Auditorlar Palatası beynəlxalq audit praktikası əsasında auditin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə dair geniş tədbirlər planı hazırlamış və həmin planı mərhələlər üzrə həyata keçirir.

Ölkəmizin tanınmış iqtisadçı alimlərindən olan Vahid Novruzov müəlliflər qrupu ilə birlikdə 1998-ci ildə “Heydər Əliyev və Azərbaycan iqtisadiyyatı” kitabını işləyib hazırlamış və çap etdirmişdir. Onun qələmindən çıxan “İnkişaf və tərəqqinin Heydər Əliyev modeli” kitabı da təkcə mütəxəssislər tərəfindən deyil, geniş oxucu kütlələri tərəfindən də maraqla qarşılanmışdır. Onun ardıcıl olaraq Azərbaycan və MDB məkanında nəşr olunan mətbuat orqanlarında dərc olunmuş “Yeni Azərbaycan quruculuğunda yeni mərhələ”, “Heydər

Əliyevin iqtisadi inkişaf strategiyası Azərbaycanın təminatlı uğur faktorudur”, “Prezident İlham Əliyevin dövlət quruculuğu siyasətində iqtisadi təhlükəsizlik amilləri”, “Heydər Əliyevin iqtisadi təhlükəsizlik siyasəti yeni mərhələdə”, “İqtisadiyyatın idarə edilməsində maliyyə nəzarətinin rolu”, “Azərbaycan iqtisadiyyatında maliyyə şəffaflığı problemi və onun həlli yolları”, “İqtisadi demokratiyanın təmin edilməsinin mühüm aləti: audit”, “Qeyri-dövlət nəzarəti: şəffaflığın artırılmasında mühüm amil kimi”, “İqtisadi inkişaf və demokratiya: Azərbaycan modeli haqqında mülahizələr”, “Azərbaycanda audit: təşəkküldən beynəlxalq standartlara doğru”, “Sosial-iqtisadi inkişafın Azərbaycan modelində şəffaflıq amili”, “Azərbaycanın inkişaf modeli: maliyyə nəzarətinin konsepsiyası”, “Korrupsiyaya qarşı mübarizə: bu günün və sabahın prioritet məsələsi”, “Cəmiyyətin demokratikləşməsi iqtisadi inkişafın əsasıdır”, “Davos-2019: uğurlar, vəzifələr və perspektivlər”, “İqtisadiyyatın idarə edilməsində maliyyə nəzarətinin rolu”, “Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə Azərbaycan Respublikasında dövlət quruculuğunun əsas istiqaməti kimi”, “Canlı bağlantı və ya ictimai nəzarət dövrün tələbidir”, “İslahatlara alternativ yoxdur” kimi 100-dən artıq məqaləsi müasir Azərbaycanda gedən əzəmətli quruculuq siyasətini və onun mahiyyətini açan, təbliğ edən elmi-kütləvi nəşrlər kimi son dərəcə qiymətlidir.

Vahid Novruzov Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 29 dekabr tarixli “Azərbaycan Respublikasının dövlət idarəetmə sisteminə islahatlar aparılması üzrə Dövlət Komissiyasının yaradılması haqqında” fərmanına uyğun olaraq yaradılmış “Audit sisteminin islahatı üzrə İşçi Qrupu”nun tərkibinə daxil edilmiş və onun rəhbərliyi altında “Azərbaycan Respublikasında audit sisteminin konsepsiyası” işlənilib hazırlanmışdır. Növbəti belə konsepsiyası Vahid müəllim Azərbaycan Respublikasında auditor xidmətinin inkişaf konsepsiyası (2012-2020-ci illər) fəaliyyət planına uyğun olaraq işləyib hazırlamışdır.

Vahid müəllim ölkəmizdə və xaricdə keçirilən elmi konfrans və seminarlarda fəal iştirak edir. Audit və bazar iqtisadiyyatı infrastrukturunun problemləri üzrə dissertant və magistrələr elmi rəhbərlik edir. O, eyni zamanda, ABŞ Daxili Auditorlar İnstitutunun Azərbaycanda yaradılmış “Audit-Azərbaycan” bölməsinin prezidenti və Mühəsiblərin və Auditorların “Avrasiya” Regional Federasiyası Şurasının idarə heyətinin üzvüdür.

Auditorlar Palatasının arxada qalmış illərdə fəaliyyətinə fikrən nəzər saldıqda, Vahid müəllimin rəhbərliyi altında ölkə auditorlarının və audit mütəxəssislərinin, bütövlükdə isə Auditorlar Palatası əməkdaşlarının və üzvlərinin qarşıda dayanan vəzifələrinin öhdəsindən ləyaqətlə gələcəyinə, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin qətiyyətlə, ardıcılıqla və uğurla davam etdirdiyi yeni Azərbaycan quruculuğu strategiyasının reallaşdırılmasına şəxsi töhfələrini verəcəklərinə əminik.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 6 yanvar 2020-ci tarixli sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasında auditor xidməti sahəsində uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə görə Vahid Tapdıq oğlu Novruzov “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir. Bu münasibətlə Vahid müəllimi təbrik edir, uzun ömür, işlərində yeni-yeni uğurlar arzu edir.

Ziyad SƏMƏDZADƏ,
akademik,
Akif MUSAYEV,
AMEA-nın müxbir üzvü,
Qorxmaz İMANOV,
AMEA-nın müxbir üzvü.